

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת ויצא תשפ"ד

גליון ב' אלפים צ"ח

שנה מ' • גליון ז

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנו

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנו נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת ויצא תשל"ז

- מעשה מוקה"ק בעל ייטב לב זי"ע אשר דיבר בחריפות נגד רופא אחד שהיה נקרא שומר תורה ומצוות, באומרו שקלקלתו מרובה, כי אנשים עלולים לטעות לחשוב שכביכול אפשר ללמוד באוניברסיטאות ולהישאר שומר תורה.
- מדברי אאמו"ר זי"ע שעשו ביקש שהילדים הקטנים ילמדו מעט חכמות זרות, ויעקב אבינו אמר שלא יתכן כזאת כי זהו בכלל ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן.
- טוב שבגוים הרוג, היינו גוי שנראה כאילו הוא איש טוב והגון, סכנתו מרובה כי הוא עלול לקלקל ולהוציא לשמד כאשר יתחברו עמו מתוך מחשבת טעות כאילו אפשר להיות גוי טוב.
- בדורות הקודמים ידעו בני תורה להתבדל מאנשים בורים וריקים שלא למצוא עמדם שפה אחת.
- עשו העמיד פנים כאילו חזר בתשובה ולכן לקח לאשה את בת ישמעאל שחזר בתשובה, ולפיכך ברח יעקב ממנו עד חרן, כי התיירא מפני קלקולו של צבוע זה שמראה עצמו כאילו הוא צדיק.
- בזמן שהצדיק בעיר הוא הודה, דהיינו שמלמד דעת להודות תמיד להשי"ת על כל דבר מתוך הסתפקות במועט והתרחקות מתאוות ומותרות.
- לתאוות אין גבול וקצבה ולכן בעלי תאוה הם תמיד עצובים וזועפים לפי שהם תמיד מתאווים ליותר ואין שמחים בהלקם.
- בדורות הקודמים שהיו אנשים מסתפקים במועט היו תמיד שמחים וטובי לב, וגם בזמן שמחה של חתונה או ברית מילה היו כולם שמחים באמת בשמחתו של השני.
- כשהצדיק בעיר הוא זיוה, הכוונה שלמדים ממנו מה היא התמדת התורה וידיעת התורה, כפי שראו אצל גדולי תורה בדורות הקודמים אשר לא פסק פיהם מלימוד אפילו רגע אחד.
- מידת התמדת התורה אשר היתה בדור הקודם באופן מופלא כאשר לומדי תורה למדו יומם ולילה בלי לבטל זמן כלל.
- כשהצדיק בעיר הוא הדרה, דהיינו שמלמד דעת כיצד להדר פני זקנים ותלמידי חכמים ולנהוג בהם כבוד ודרך ארץ.
- גודל הקלקול בדורנו אשר אין מכבדים כראוי זקנים ותלמידי חכמים רק עשירים עמי הארץ, וזה גורם לאסון הדור שנערים פני זקנים ילבינו וחוצפא יסגא.
- ימי החנוכה מורים על מדת ההסתפקות במועט שאפילו כאשר יש לאדם רק מעט שמן יודה ויהלל להשי"ת.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בתורת הוי' חפצו

- מהחיד"א דבכל לימוד של חלק מחלקי התורה, זוכים להארה מאחד מאותיות הוי"ה, ובשלומדים כל הדי' חלקים זוכים להארת כל השם הקדוש.
- מהרמ"ע מפאנו דקודם חטא אדם הראשון היה הדעת בכל האיברים, ועל ידי החטא נצטמצם למח וללב בלבד.
- כשאדם משלים עצמו בתורה ועבודה, הריהו זוכה לצלם אלקים בכל גופו.
- בשמגיע אדם למדרגה זו, הינו למעלה מן הטבע וזוכה לניסים למעלה מדרך הטבע.
- מספה"ק ישמח משה, דנס חנוכה אירע אף שבפך היה דבר המדוד, כיון שבא משם הוי"ה ששורה בו הברכה.
- על זה רומז המגורה, שמורה על תורה, דרק על ידי שמתתיהו ובניו למדו כל חלקי התורה וכו לניסים ולישועה גדולה.
- כשיצא יעקב מבאר שבע הבין שיודקק לניסים, ידע שזאת יכולים רק על ידי התורה ולכן הלך לעסוק בכל חלקי התורה.
- מתחילה קינא יעקב באליעזר שהיה דולה ומשקה מתורת רבו, בעוד שעל עצמו סבר בענותותו שאין לו זכות התורה, אבל אחר שלמד בבית עבר, אמר עזרי מעם הוי"ה.
- דברי התעוררות אודות כשרות סת"ם.

לעילוי נשמת

רב האי גאון מובהק, אשר התורה היתה מושוש חייו ולא פסק משקידה בה יומם ולילה, חריף ובקי בכל חדריה, חסידא ופרישא ונהורא נפישא, אוצר כלי חמדה, צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, אור מופלא רום מעלה, עמד על משמר ההלכה והכשרות בעוז ובתעצומות, תלמיד חביב ונערץ של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, אשר הדריכו בנתיבות ההוראה, ובו היה דבוק ומקושר בכל לבו ונפשו, ובכל להט נפשו המשיך התקשרותו האיתנה ליבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פאר עדתנו הקדושה וקריתנו הקדושה

בה כיהן כדיין ומורה צדק ורב מרכז רפואי צאנז

הגאון הגדול

רבי חיים יעקב מנחם זצ"ל בן הרה"ח ר' עזריאל ז"ל שוררין

למלאת השנה להתבקשותו לשיבה של מעלה בפתע פתאום,

בליל ש"ק פרשת וישלח, לסדר זימת ויאסף אל עמיו, ט"ז כסלו תשפ"ג

תנצב"ח

הונצח ע"י זוגתנו הרבנית החשובה תבל"ח

ובניו הרבנים הגאונים שליט"א

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת ויצא תשל"ז

שיעקב שמע בקול אביו והלך פדנה ארם, ויותר היה ראוי שאחרי הכתוב שעשו נשא את בת ישמעאל, שם יחזור הכתוב לענין הראשון ויאמר שיעקב שמע בקול אביו ואמו והלך פדנה ארם ויצא יעקב מבאר שבע.

הן אמנם רש"י לעיל (פסוק ז) התכוון ליישב דקדוק זה וכתב וז"ל, וישמע יעקב, מחובר לענין של מעלה, וירא עשו כי ברך יצחק וגו', וכי שלח אותו פדנה ארם, וכי שמע יעקב אל אביו והלך פדנה ארם, וכי רעות בנות כנען, והלך גם הוא אל ישמעאל, ע"כ, דהיינו שעשו ראה שני דברים, האחד, שבנות כנען רעות בעיני אביו, והשני, שיעקב שמע בקול אביו, ולכן הלך ונשא את בת ישמעאל. אך הדברים טעונים ביאור, שהרי עיקר הסיבה שעשו נשא את בת ישמעאל היא מחמת שראה שבנות כנען רעות בעיני אביו, אבל מה איכפת לו אם שמע יעקב בקול אביו או לא.

גם עיקר הדבר צריך הסבר, לאיזה ענין בא הכתוב להודיע לנו שעשו נשא את בת ישמעאל אחרי שראה כי בנות כנען רעות בעיני אביו, ומה לימוד והוראה יש לנו מזה.

בתוה"ק (בראשית כה, י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ובסמוך לו לעיל בסוף פרשת תולדות כתוב (פסוקים ה-ט) וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו לו לאשה.

פירש רש"י, ויצא יעקב, על ידי שבשביל שרעות בנות כנען בעיני יצחק אביו הלך עשו אל ישמעאל, הפסיק הענין בפרשתו של יעקב, וכתוב (לעיל פסוק ו) וירא עשו כי ברך וגו', ומשגמר חזר לענין הראשון, ע"כ.

ברם עדיין צריך ביאור סדר הכתובים, שהרי למעלה אחר הכתוב (פסוק א) ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען וגו', נאמר שם תחילה וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב וגו' ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען, ואחריו כתוב (פסוק ז) וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם, ואחר כך חוזר הכתוב שנית ואומר (פסוקים ח-ט) וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וגו'. ולכאורה יש כאן עירוב דברים, כי מדוע הזכיר כאן באמצע

ללמוד בבתי הספר של הגוים, ואף לא היה נהוג שבאים מורים לתלמוד תורה ללמד לילדים לימודי חול. אני למדתי לקרוא ולכתוב את האותיות הלועזיות מפי כ"ק אאמו"ר זי"ע, כיון שהייתי בן זקוני ומאחר שתלה בי תקוות רבות ונהג בי חיבה והערכה יתירה, קרא לי פעם אחת אליו, בהיותי כבן חמש שנים, והראה לי על דף מיוחד את צורת האותיות הלועזיות, ואני קלטתי את צורתם בחמש דקות, וגם למדתי אז לחתום את שמי באותיות לועזיות, ומאז לא היה צורך ללמדני יותר את האותיות, ויותר מזה לא למדתי. נער הייתי וגם זקנתי ומימי לא הייתי צריך ליותר ממה שלמדתי אז, ויתכן שאף למדתי יותר ממה שהייתי צריך, והלואי שגם את מה שאני מכיר מלשונותם לא הייתי יודע.

זבורני מעשה שהיה בשנת תרע"ה או תרע"ו, בעת ששהה כ"ק אאמו"ר זי"ע בקליינוארדיין, אשר שם בקלויז היו חסידים ישישים שעוד זכו להסתופף בצל קדשם של זקה"ק מגארליץ זי"ע ודו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע ואצל בני זקה"ק בעל ייטב לב זי"ע, והנה באחד הימים בהיותי בבית המדרש ראיתי כי קמה סערה ומהומה רבה, ובתוך כך עלה אל הבימה מוה"ר אברהם סופר ז"ל, שהיה יהודי חשוב, והכריז שאסור לשלוח את הילדים ל'אוודא' ומי האיש אשר יוליך את בניו לשם ירחקוהו מהקלויז. כששאלתי כלפי מה הדברים אמורים, סיפרו לי שאחד מעשירי המקום - שהחזיק בבעלותו תחנת קמח, ובאמת היה יהודי טוב והגון מאד, אלא שבמעשה זה בא לכלל מעות - רצה להקים 'אוודא', הנקרא בימינו 'גן

נראה לומר, בהקדם המסופר על זקה"ק מסיגעט זי"ע, בעל ייטב לב, שבימיו בא לגור בעיר רופא יהודי שהיה נקרא שומר תורה ומצוות, וזקה"ק היה מרבה לשפוך עליו חרון אפו, לכנותו בכל מיני לשונות של גנאי ולקללו בכל הקללות האמורות בתורה, ופירש את טעמו ונימוקו, כי עד שבא הרופא הזה לעיר ידעו כולם שיהודי אינו הולך ללמוד בבתי ספר ללימוד חכמות זרות ['שקאלעס'], וכל שכן שאינו הולך ללמוד באוניברסיטאות וגימנסיות, והיה גלוי וידוע לכולם שמי שהולך ללמוד את מדע הרפואה ושאר מדעים במקומות אלו, הוציא עצמו מדת ישראל, והריהו כאילו הלך אל הכומר להמיר דתו ל"ע, אולם עתה כאשר בא לסיגעט הרופא הזה שלמד במקומות אלו, והוא נחשב כשומר תורה ומצוות, ולא עוד אלא שלובש מלית עם עמרה רחבה ומתפלל תפילת שמונה עשרה באריכות יתירה ונענוע הגוף, ובבוקר הוא בא לבית המדרש להתפלל במנין הראשון וגם לומד שם דף גמרא, הנה סכנתו מרובה ועלול הוא להשחית ח"ו את בני העיר ולהוציאם לשמד, יותר מכל מסית ומדיח אחר, כי ימעו לחשוב שאפשר להיות יהודי כשר וגם ללמוד במקומות אלו, ואין זאת אלא שהם"מ בעצמו הוא התלבש בו כדי להיות אבן גנף וצור מכשול לבני העיר.

בן זכורני מימי נעורי ברודניק ובקליינוארדיין, שהיה הדבר פשוט וידוע שכל ההולך ללמוד באוניברסיטאות וגימנסיות הוציא עצמו מכלל ישראל, ובגליציה במקומות בהם הייתי לא היה נהוג שילדי ישראל ילכו

צלמים ועבודה זרה וכדומה, רק זאת אבקש שגם אתה התפשר מעט ותבוא לקראתי להסכים שילמדו הילדים קצת כתב ולשון של הגוים, מעט ידיעות של חשבון ודרכי הטבע, ואיזה שירים שונים, כי מה היוק יכול לצמוח מכך. הבה ונמצא דרך ממוצעת המוסכמת על שנינו, אני לא אעמוד לגמרי על שלי וגם אתה לא תעמוד לגמרי על שלך, אלא נסלול דרך משותפת בה נמצא שפה אחת ודברים אחרים, וכך נוכל להיות בכלל 'זנלבה', כלומר שלא נישאר לנצח מהאנשים ה'מיושנים' וה'נחשלים', אלא נלכה ונתקדם כדרך המתקדמים. בעצה זו ביקש עשו להעביר על הדת את ילדי ישראל.

על זאת השיבו יעקב אבינו, אילו לא היית בא בעצה זו כלפי הילדים אלא אודות אנשים באים בשנים כמונו, לא הייתי חושש כל כך, כי אתה לא תוכל להטות אותי מדרכי ואני לא אוכל יותר לגייר אותך, אחרי שאנחנו כבר אנשים מבוגרים וקבועים בתוך דרכנו, אבל עכשיו שאתה מבקש להנהיג זאת אצל ילדים רכים, לזאת לא אוכל להסכים בשום אופן, שהרי אדוני יודע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן, דהיינו שאני יודע את כוונתך, שתתחיל ללמוד עמהם בקטנותם חכמות זרות, והם כשישמעו אפילו רק מילה אחת שלא כהוגן כבר עלולים הם להתקלקל לגמרי, ועל כן חלילה ותם לא תהא כזאת בישראל, כי עם ילדים קטנים אי אפשר לעשות שותפות בין יעקב לעשו, כי אין שום דרך משותפת ביניהם אלא יש שני דרכים בלבד, או כולו לה' או כולו לעזאזל ח"ו.

ילדים, שם יבואו הילדים וישירו איתם וישחקו עמהם, והחסידיים ואנשי מעשה התנגדו לכך באש להבה. אכן בימינו נחשב זה לדבר כשר למהדרין מן המהדרין בתכלית השמירה, אבל אז היה נחשב זה לדבר חדש ונטע זר.

אותו שבוע היה פרשת וישלח, ובשבת קודש בעת שכ"ק אאמו"ר זי"ע ערך את שולחנו, יצא מגדרו שלא היה רגיל בדרך כלל לומר דברי תורה בשולחנו זולת בזמנים יוצאים מן הכלל, ועתה פתח ואמר, מצינו בפרשת השבוע שעשו הרשע אמר ליעקב אבינו (בראשית לג, יב) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך, ויעקב אבינו השיבו (פסוק יג) אדוני יודע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן, וביאר אאמו"ר, כי מאז הימים היה רוגזו של עשו כלפי יעקב אבינו על כך שהוא איש תם וישוב אהלים, יען כי עשו ראה את עצמו איש 'מתקדם' הלומד לימודי מדע וחכמות זרות, וביקש להפוך את כל העולם שיהיו מלומדי מדע ו'בני תרבות', אולם יעקב אבינו עמד איתן על המשמר שלא לרעות בשדות זרים, ובכך עמד בדרכו של עשו שלא לתת לו להפק זממו.

לבן עתה הפעם לאחר שיעקב אביו השתחוו לו ונתן לו את כל המנחה, פתח ואמר לו עשו כי כעת יש לנו הזדמנות להשלים בינינו, בהסכם שלום בר קיימא לדורות, ועל כך אמר לו 'נסעה ונלכה' יחדיו בדרך אחת, וזאת על ידי 'ואלכה לנגדך', כלומר, אני מצדי מוכן ומזומן להתפשר מעט ולבוא לקראתך, אתחשב מעט בהגשותיך ובקשותיך, אני לא אכניס לבתי החינוך

ימ"ש, וכבר יש היום יהודים אשר שכחו כל זאת ומשבחים את הגוים הגרמנים שכביכול הם אנשים הגונים. יהודים מדור דור ידעו את מהותו של הגוי, וכבך היתה כמו מחיצה של ברזל וחומת אש חוצצת ומבדלת בין ישראל לעמים, על דרך הכתוב (ויקרא כ, כו) ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, ולא היה שום חשש שיהודי ילמד מדרכי הגוים.

אבל כאשר יש גוי הנחשב כביכול טוב שבגוים' ואנשים מהללים אותו שהוא בעל מידות טובות, איש הגון במשא ומתן, ויהודים העובדים אצלו משתכרים שכר נאה, עד שיש שאף יאמרו עליו שהוא 'אוהב ישראל', הנה גוי כזה סכנתו מרובה שמא יבוא להתחבר עמו ולמצוא עמו שפה אחת, ושוב יש סכנה גדולה שיבואו עד כדי נישואי תערובת והיטמעות בין הגוים, כפי שכבר אמרו חז"ל (שבת יז, ב) גזרו על פתן ושמן משום ייגן, ועל ייגן משום בנותיהן, ועל בנותיהן משום דבר אחר (עבודה זרה - רש"י), דהיינו שחכמינו ז"ל השכילו להבין שאם רק יאכלו פרוסת לחם יחד עם הגוי למחר יבואו לשנות עמו יין, ומשם עלולים לבוא עדי כדי חיתון עמהם ועבודה זרה. זאת היא הסכנה הגדולה הטמונה ב'גוי טוב', אשר ההתחברות עמו עלולה להביא לידי שמד, כפי שהיה באמריקה שההתחברות עם הגוים 'הטובים' גרמה לשמד של מליוני יהודים.

לזה אמרו, טוב שבגוים הרוג, כי אם הוא היה גוי רע לא היה צריך לחשוש כל כך ממנו, ואין בהכרח למהר להרוג אותו, שהרי איש יהודי לא יבוא

את אלה הדברים דרש או כ"ק אאמו"ר זי"ע בשולחנו, והחסידיים והיראים יושבי העיר שמחו שאאמו"ר החזיק בדתו של מוה"ר אברהם סופר ז"ל, ואכן בסוף מעשה כל הענין נתבטל או לגמרי.

ממעשה רואים עד היכן הרחיקו הצדיקים לראות, שאאמו"ר ראה או בשנת תרע"ה מה שעלול להיות בימינו, בראיה ברורה יותר ממה שאנו רואים היום את הנעשה בימינו, וכמו שאמרו (תמיד לב, א) איזהו חכם הרואה את הנולד. גם אם לפעמים נרמה בהשקפה ראשונה על איזה דבר שהוא ענין טוב ומועיל, אך החכם רואה את הנולד ומביט אחרית דבר מראשיתו, ויודע כי הסוף יהיה שהתבשיל יקדיח והקערה תתהפך על פיה.

*

בזה אמרתי לפרש מאמר חז"ל (מכילתא, פרשת בשלח, א; וירושלמי, קדושין ד, יא) טוב שבגוים הרוג, כי הנה מאז ומעולם היו בני ישראל מובדלים מהגוים ולא עלה על דעתם ללמוד מדרכיהם, כי ידעו שגוי הוא בריה גרועה, שיכור ורוצח וליסטים, מסוכן יותר מנחש וזאב, עד שחששו חז"ל (מנחות מג, א) שאם יתלווה גוי עם ישראל בדרך יעמוד ויהרגנו, וכשהודי ראה גוי בצד זה של הרחוב עבר לצד השני, וכיון שידעו שכל גוי שונא את ישראל שנאה כבושה, או לעומת זה היה כל יהודי שונא גם את הגוים שנאה כבושה, ולא שכחו את כל הפוגרומים ועלילות הדם אשר ערכו הגוים כאשר מבחו ולא חמלו מנער ועד זקן. לא כמו בימינו שכאשר עברו רק שלושים שנה מאז הרציחות של הצר הצורר היטלר

בבן נבוא לביאור הפרשה וליישב את סדר הכתובים, כי הנה על הכתוב וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם וגו', דרשו חז"ל (ירושלמי, ביכורים יא, ב; רש"י, בראשית לו, ג בשם אגדת מדרש ספר שמואל פרק יז) שהנושא אשה מוחלין לו עונותיו, ולכך נקראת מחלת שנמחלו עונותיה. ויש להבין, האומנם נמחלו לעשו כל עונותיו כשנשא אשה, בשעה שהוא עמד במריו ולא שב בתשובה. גם בעיקר הדבר כבר תמהו המפרשים מדוע לימד הכתוב ענין זה שחתן מוחלין לו עונותיו דווקא בפסוק הנאמר אצל עשו הרשע, וכי לא נמצא בתורה חתן הגון יותר לרמוז אצלו ענין זה, וכבר ביארנו בזה בכמה אופנים ואכמ"ל (ראה שו"ת דברי יציב, או"ח סימן רס אות ב; יו"ד סימן קכו).

ונראה לומר, כי הנה לכאורה אינו מובן למה לקח עשו לאשה בת ישמעאל, והרי מצינו בישמעאל שעשה תשובה, כפי שדרשו חז"ל (בבא בתרא מז, ב) מהכתוב (בראשית כה, ט) ויקברו אותו יצחק וישמעאל בנו, שישמעאל עשה תשובה ונתן ליצחק ללכת לפניו, ואילו עשו הרשע עמד במריו בדרכי הרציחה, עד שאמר אמר (כו, מא) יקברו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי, ואם כן מה לו לרשע זה להיות חתן אצל בעל תשובה כישמעאל.

אלא הביאור הוא, כי הנה מאז שמע יעקב את עשו בוכה ומצווה לפני אביו על שלקח ממנו הבכורה והברכות, ידע יעקב לשמור עצמו מפני אחיו פן יהרגנו, וכאשר אמר לו אביו ללכת פדנה ארם אזי מיד נשא את רגליו ויצא לדרכו

ללמוד מדרכיו, אבל אותו גוי שהוא 'טוב שבגוים' פגיעתו רעה להוציא לשמד אנשים מישראל ח"ו אשר ילכו שולל אחרי טוב לבו, ובאמת כל טובו נובעת מהטומאה והסטרא אחרא הרוצה להוכיח שכביכול יתכן להיות גוי וגם להיות טוב, ולכן אין לו תקנה אלא להרוג אותו. וזה ביאור אמת לאמיתה של תורה.

*

בן ידעו בדורות שלפנינו את החובה להתרחק ולהיבדל מכל מי שיש חשש שהשפעתו רעה. כן זכרתי ימים מקדם בימי ילדותי ברודניק, שבני תורה, בחורי ישיבה וילדי תשב"ר, היו מובדלים לגמרי מנערי הרחוב, כאשר כל נער שישב ולמד בבית המדרש היה נקרא בשם 'בחור', ואילו כל נער מזנוער שלא היה חלקו בין יושבי בית המדרש אלא עסק במלאכה וכדומה, היה נקרא בשם 'יונג', ומעולם לא היה לבחור שום שייכות עם יונג, והיה זה כמו שני עולמות נפרדים, כאשר המרחק בין בחור בן תורה ובין עם הארץ היה כמו להבדיל ההבדל בין יהודי לגוי. כן יכול אני להעיד על עצמי, אשר נער הייתי וגם זקנתי ומעטים מאד הם פשוטי העם מיוצאי רודניק אשר אני מכיר אותם, על אף שהתגדלתי שם ואאמו"ר זי"ע שימש שם ברבנות, ואף קיבלתי כתב רבנות משם, וכל זאת לפי שמעולם לא היה לי שום שייכות עם הנערים שאינם בני תורה, לא דיברתי עמם מטוב ועד רע ואף לא דרשתי בשלומם לברכת צפרא טבא וכדומה.

*

יוכל להורגו, לכן מיכס עצה ותחבולה לגרום ליעקב לשוב לבית אביו, וזאת על ידי שיעמיד פנים שכביכול הוא חזר בתשובה, וכיצד יעשה זאת, כשיבחר לעצמו רק אשה מיוחסת המקובלת ומרוצה בעיני אביו יצחק, כאשר וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, ולכן גם הוא לא לקח אשה מבנות כנען, להראות לכולם שהוא הולך בדרכי אביו, אלא וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וגו', שנשא אשה דווקא בת ישמעאל שחזר בתשובה, והיא היתה אחות נביות שיתכן שגם הוא היה אדם הגון קצת, ועשו השתדל לתלות מודעות גדולות של ברכת מזל טוב אודות שמחת נישואיו ולפרסם בכל העולם את דבר הידיעה שהוא חזר בתשובה ונעשה חתן אצל ישמעאל שעשה תשובה, ובכך סבר שיעקב ישמע שאחיו נהפך לאיש אחר והתחיל חיים חדשים, הוא לובש בגדי חסידים ואנשי מעשה, חגור באבנט רחב וארוך, ומתנענע בכל כוחו בתפילה וכדומה, ואז לא יהשוש יעקב לשוב לבית אביו, ושוב יוכל עשו לשלוט עליו.

אולם רש"י בא להודיע לנו את האמת, שכל זה היה רק הערמה כלפי חוץ להראות עצמו כמתחסד, אבל באמת הוא רק הוסיף רשעה על רשעתו, שלא גירש את הראשונות.

ובדרך זה יתבאר בטוב טעם מה שהפסיק הכתוב בנישואי עשו עם בת ישמעאל באמצע פרשת יציאת יעקב מבאר שבע, כי הנה עד אותו היום היתה רשעותו ושפלותו של עשו גלויה וידועה, כולם ידעו שהוא איש רוצח

כדי להימלט מידי עשו. וכאשר ראה עשו שיעקב נמלט ממנו ושוב אין לו אפשרות להורגו, התחיל לטכס עצות כיצד לגרום ליעקב לשוב לבית אביו כדי שיוכל להפק זממו, על כן עלתה בלבו תחבולת רשע להעמיד פנים כאילו הוא חזר בתשובה ועזב את דרכיו הרעים, וכשם שהיה דרכו מאז לצוד ולרמות את אביו בפיו (רש"י, לעיל בה, כו), הרי שעכשיו גמר אומר לרמות את כל העולם ולהעמיד פנים כאילו הוא הפך את עורו להיות בעל תשובה, על ידי שלא יקח אשה מבנות הכנעני אשר רעות בעיני אביו, אלא הלך ולקח לאשה דווקא את מחלת בת ישמעאל, שכאמור ישמעאל עשה תשובה, ומקום שבועלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין (ברכות ד, ב), וגם נרמז כאן הענין שהנושא אשה מוחלין לו עוונותיו, לרמז שזו היתה כוונתו של עשו בנישואין אלו, להראות לכולם שהוא שב בתשובה ונמחלו עוונותיו, ובפרט בנושא בת צדיקים ותלמידי חכמים שזוכה ביותר למחילת עוונות, וכביכול כל ממרתו בנישואין אלו היא כדי שחותנו ישמעאל ילמדנו את דרכי התשובה והוא ידבק בו וילך בעקבותיו, וממילא כאשר תבוא הידיעה ליעקב שעשו אחיו נהפך לבעל תשובה, שוב לא יתירא יעקב לשוב לבית אביו, ואז יוכל עשו לעשות בו כומומו.

זו כוונת הכתובים, וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב ושלח אותו פדנה ארם וגו' ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען, וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם, והיינו שראה עשו שיעקב שמע בקול אביו וברח ממנו פדנה ארם, כך שעשו לא

יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, וכן (רות א, ז) ותצא מן המקום, האמור בנעמי ורות, ע"כ.

הנה במקור הדברים במדרש רבה כאן (סח, ז) לא נזכר הודה, רק זיוה

והדרה. אולם במדרש רות רבה (ב, יב [ז]) נזכר הודה זיוה והדרה, עיי"ש. ויש להבין פשוטן של דברים, מה המשמעות והכוונה שהצדיק הוא הודה זיוה והדרה של העיר, ובמה ניכרים אלו הדברים על העיר בזמן שהצדיק בתוכה. גם צריך ביאור מה החילוק בין הודה זיוה והדרה. וראיתי ביפה תואר ובנזר הקודש על המדרש רבה כאן שביארו לדרכם בקודש את ההבדל בין הודה זיוה והדרה, עיי"ש, ובוודאי תורתם של צדיקים קדושים אלו היא תורת אמת, אך רוצה אדם בקב שלו וגם אני אענה חלקי בזה.

והנראה לומר, ששלוש אלה הדברים, הודה זיוה והדרה, מכוונים כנגד מה ששנינו (אבות א, ב) על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, דהיינו שבזמן שהצדיק בעיר אפשר ללמוד ממנו את דרכי התורה והעבודה וגמילות חסדים.

'הודה' מכוון כנגד עמוד העבודה, שהרי התפילה היא במקום

עבודת הקרבנות וכנגד תמידן תקנום (ברכות נו, ב), והתפילה נקראת 'הוד', לפי שבסדר התפילה וברכותיה משולבים יחדיו בקשות והודאות, שהרי כך קבעו חכמים את מטבע הברכות בתפילה

החשוד על שפיכות דמים (בבא בתרא טו, ב), צד נשים ומענה אותן (בראשית רבה סה, א), ולקח לעצמו נשים מרשעות אשר היו מורת רוח ליצחק ולרבקה (לעיל נו, לד), וממילא לא היתה ליעקב שום שייכות עם עשו ולא דרש בשלומו, כי מי זה יתחבר אל איש ליסמים ורוצה, ושוב לא היה חשש שמא ילמד ממעשיו.

אולם אחרי ששמע יעקב שעשו לקח לאשה מבנות ישמעאל, הבין יעקב שכל זאת היא תחבולה כדי להעמיד פנים כאילו הוא מתחסד ו'בעל תשובה', אזי עתה הפעם חרד חרדה גדולה עד מאד ויירא יעקב מאד, שמא יעלה בידו של עשו בצביעותו לצוד אותו ברשתו ולגרומ לו קלקול לנשמתו, שהרי אמרו (אבות ב, ה) ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, וכדוגמת מה שהזכרנו למעלה מוקה"ק בעל ייטב לב שחרד ביותר מפני סכנתו של רופא שהיה נקרא שומר תורה. על כן דווקא עכשיו מיהר יעקב ביותר מהירות לצאת מבאר שבע ולברוח למקום רחוק עד חון, כי אמר שמוטב לו לגור שם בעיר שכולה גוים, אשר שם יוכל יותר בנקל להתנהג כיהודי, מאשר לגור בשכנות לעשו הרשע הצבוע, כי מוטב לגור בשכנות לגוי גמור ולא בשכנות לאחד שהוא יהודי למחצה וגוי למחצה, כי הגוי למחצה הוא גרוע מן הכל, כיון שעלולים לחשוב שהוא 'טוב שבגוים' ולהתלמד מדרכיו.

***

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה.

פירש רש"י, לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר

אוכל תתעב נפשם, ואפילו אם יכניסו לפיהם מעט מזון או טיפת מים הם מקיאים זאת מיד, ואילו אנכי זושא, ברוך ה' גופי בריא לגמרי ובני מעי מתאוים לאכול, ואפילו אם היו נותנים לי פת צנומה כאבן הייתי יכול לאוכלה מרוב שגופי בריא, כמה זכיתי שהקב"ה יעשה עמי חסד גדול כל כך, מה רבו חסדי ה' ונפלאותיו.

ואם כה אמר הרבי ר' זושא כשלא היה לו מאומה מה לאכול, כמה חייב אדם להודות ולהלל להשי"ת כשיש לו פרוסת לחם לאכול, אף אם היא פת יבשה וצנומה, יכול לשרותה במים עד שתהיה ראויה לאכילה. הלא כן מובא בתוספות במסכת ברכות (א, ב ד"ה אמר רבא) ומצוה לעיין בתוך דבריהם שם: וכן היה רגיל רבינו דוד ממז"ץ ללבו פרוזין במים בלילה כדי לאכלן בשחר בלא ברכת המוציא ובלא ברכת המזון שלא לאחר כדי שיתחזק ראשו ויוכל להגיד ההלכה, ע"כ. ביאורם של הדברים, שרבינו דוד ממז"ץ היה מגיד בבוקר שיעור הלכה לתלמידיו, וכדי לחזק ראשו לפני השיעור רצה לאכול פת, אך לא רצה לאכול פת המחויבת בברכת המוציא וברכת המזון כדי שלא יאחר לבוא אל השיעור, ולפיכך היה רגיל בלילה ללבו פירורים במים עד שאיבדו את צורת הפת, ואת זאת היה אוכל בשחר ומברך עליהם רק בורא מיני מזונות ועל המחיה.

בינו נא זאת כמה היו הדורות הקודמים מסתפקים במועט ולומדים תורה מתוך הדחק, שהרי לכאורה אם לא רצה רבי דוד ממז"ץ לאכול פת לחם המחויב בהמוציא, הלא היה יכול לבקש מבני

שבתחילה מבקשים חננו מאתך דעה בינה וכו' וחותרים בברכת הודאה ברוך אתה ה' חונן הדעת, וכן בכל ברכה וברכה, וגם כל סדר התפילה מיוסד על שילוב הודאה ובקשה, ששלוש ברכות ראשונות ואחרונות הם שבת והודאה למקום ואמצעיות הם בקשת צרכיו של אדם (ברכות לה, א), וכן אמרו (שם לב, א) לעולם יסדר אדם שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך יתפלל, ואמרו עוד (שם נד, א) גותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד.

*

שורש מידת ההודאה להשי"ת נעוץ במידת ההסתפקות במועט. ואכן זאת לפנים בישראל היו יהודים מצוינים במדת ההסתפקות במועט, כפי שהארתי בזה השבוע בשיחה עבור בנות ישראל (נדפס בספר אמרי יציב, מאמר ג). בדורות עברו היו יהודים שמחים בחלקם, הן רב והן מעט, ולכן היה פיהם תמיד מלא שירה ושבחה להשי"ת על רוב רחמיו וחסדיו עמהם בכל עת.

הלא שנו חכמים (ברכות נד, א) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, וביארו בגמרא (שם ס, ב) שהכוונה לקבולינהו בשמחה, ואפילו אם אין לו מה לאכול צריך להודות ה'. כפי שמוספר על הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שפעם אחת עברו עליו כמה ימים שלא בא אוכל לפיו עד שהרעב היה קשה מנשוא, באותה שעה החל להלל לשבח להשי"ת באומרו, הנה כמה אנשים יש אשר להם בתים מלאים כל טוב, אבל לדאבונו הלב הם חולים בגופם ומחמת כן אין הם יכולים לאכול מאומה, כי כל

י) יש לו מנה רוצה מאתים, יש לו מאתים רוצה ארבע מאות. דבר זה רואים בימינו הרבה פעמים שאדם המשתכר לפרנסתו מאתים דולר בשבוע, אך בעיניו הוא נחשב לאיש אומלל באומרו שהוא זקוק לארבע מאות, ולא עוד אלא שהוא מצטדק לומר שבאמת הוא צריך לחמש מאות, אלא שהוא 'מסתפק במועט' ומצמצם בתכלית הצמצום ולכן הוא זקוק 'רק' לארבע מאות... ובעצמו אינו יודע כמה שקוע בתאוות, כי כאשר יהיה לו כבר ארבע מאות הוא יתאוה לאלף, וכשיהיה לו אלף הוא יתאוה לאלפיים, ואין לדבר סוף.

זה כלל גדול, שלתאוות אין גבול וקצבה, והם תמיד מתרכים עוד ועוד. כל המביט על בעלי תאוה רואה בחוש שהם מתהלכים בפנים נפולות ואינם שבעי רצון ממצבם, ותמיד תלונתם בפייהם על רוע גורלם וחוסר הצלחתם. ואמרתם על דרך מליצה שלפיכך נקרא הרשע בשם 'חומץ', כדרך שמצינו (ראה בבא מציעא פג, ב וברש"י ד"ה חומץ) חומץ בן יין, כי הרשע תמיד פניו חמוצות מדאגה וחוסר שביעות רצון, וכל העובר משתומם, מה לך כי תתלונן, הלא יש לך כל צרכיך, ובאמת אף הוא עצמו אינו יודע מה חסר לו, רק מרגיש בנפשו שלא טוב לו, כי זו מהותה של הטומאה שאינה מניחה לאדם להיות שבע ורצון וטוב לב, ומעבירה אותו על דעתו לחשוב שכל מה שיש לו הוא מעט, וכל הטובות המרוכות שהקב"ה עשה עמו אינם נחשבים בעיניו למאומה.

בדרך זה פירשו בספרים (ראה בית שמואל אחרון, פרשת בלק; קרבן העני, פרשת

ביתו שיאפו עבורו עוגה הנלווה בשמן וביצים וכדומה, אשר ברכתה בורא מיני מזונות (ראה שו"ע או"ח סימן קסח, ו-ז), ולמה זה היה צריך למרוח ללבן פירורים מהלילה עד הבוקר. ובהכרח לומר שמחמת רוב העניות שהיתה בביתו לא השיגה ידו לקנות יותר מפירורים יבשים, ועל אף שהוא היה ראש הישיבה, אשר יש מצוה להעשירו מדין 'גדלהו משל אחיו' (חולין קלד, ב, וברש"י שם ד"ה ואיכעית אימא), כנראה שגם כל תלמידיו היו עניים ולא השיגה ידם לתת לו יותר מזה.

ובמזוה אני שעל מאכל זה של פירורים מלובנים במים היה רבינו דוד מברך ברכת על המחיה ברוב שמחה והתעוררות, כשהוא מודה ומשבח לבוראו, מה גדלו מעשיך ה' הנותן לחם לכל בשר אשר ברוב רחמין נתת לי פירורים ומעט מים לחזק ראשי לאמירת השיעור לבני הישיבה, כי אתה ה' טוב ומטיב לכל ונודה לך על המחיה ועל הכלכלה ברוך אתה ה' על המחיה ועל הכלכלה. ולוואי ויהודי שזוכה להכניס את בנו לחופה יודה להשי"ת בשמחה כזו כפי שרבינו דוד ממו"ץ הודה לה' על פירורים אלו. כך לימדו הצדיקים את תלמידיהם שיש להודות ולשבח על כל מה שהקב"ה נותן לנו, ועל כל נשימה ונשימה תהלה י-ה (בראשית רבה יד, ט).

*

בך כאמור היו פני הדברים בדורות שלפנינו, ולא כדרך של הרבה בני אדם בדורנו אשר מלאים טרוניות ומענות כלפי מעלה, וכמה שיש להם רוב כל עדיין אינם שבעי רצון ומבקשים עוד ועוד, וכמו שאמרו חז"ל (עין קהלת רבה ג,

כמה שבת והודיה צריך אדם לתת להשי"ת שנתן לו אפילו פת לחם, שהרי מסופר בגמרא (עירובין כב, א) על רב אדא בר מתנא שהלך ללמוד תורה בבית רבו, ואמרה לו אשתו, מה אעשה לבניך הקטנים ומנין אמצא להם מזונות, וענה לה 'מי שלימו קורמי באגמא' [וכי נגמרו ירקות הנקראים 'קורמי' מהאגם, ועוד פירש רש"י, קורמי היינו גמי לה, שאפשר לטחון את החלק הרך שבו ולעשות ממנו פת], עיי"ש. ואם כן, כמה צריך אדם להודות לה' שיש לו לאכול יותר מעשבי אגם.

ובאמת אף אם היה לו רק עשב למאכל היה עליו להודות להשי"ת. אף אני הגבר בהיותי במחנות ההשמדה אירע כמה פעמים שמצאתי עשבי אדמה ללקט, ושמחתי על כך כמוצא שלל רב והיה פי מלא שירה להשי"ת על שהזמין לי עשבים אלו ושהרוצחים הנאציים ימ"ש לא הבחינו בכך ולא מנעו בעדי ללקטם ולאוכלם, ומי יתן והייתי מודה היום להשי"ת בכל לב על המזון כפי שהודיתי אז על העשבים, אשר אכן נתברר לי כי מהם טובה גדולה היתה לי, שהרי לולי עשבים אלו שהזמין לי השי"ת לא הייתי יכול להתקיים ולעמוד עד היום הזה.

הנה כי כן, בן אדם מה לך כי תתרעם על מדותיו של הקב"ה, הגע בעצמד, וכי הקב"ה חייב לך איזה דבר עד שאתה בא בטענות אליו, והכתוב צווח ואומר (איוב מא, ג, עיין ויקרא רבה כו, ב) מי הקדימני ואשלם, שמח נא בחלקך בחיים אשר נתן לך בוראך.

דיצא, עה"פ וישא יעקב הגלוי; חומת אנך, משלי פרק טו; לב דוד, פרק כה; ועוד) את הכתוב (משלי טו, כד) אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה, דהיינו שבכל הנוגע אל אורח חיים, לתורה ומצוות ומעשים טובים, יש להביט למעלה למשכיל, פירוש, צריך המשכיל להביט על אחרים שהם למעלה ממנו, ומתוך קנאת סופרים המרבה חכמה (בבא בתרא כא, א) יסתכל שיש יהודים הנמצאים במדרגה גבוהה יותר ממנו, יש מי שכבר סיימו ש"ם עם תוספות ארבעה פעמים, ויש שכבר יודע כמה מאות דפי גמרא ותוספות בעל פה, ויש מי שקובע כמה שעות ביום ללימוד התורה, ויקנא לבו ביהודי שנותן יותר צדקה ממנו, או שעורך את יום השבת באופן מרום ונעלה יותר ממנו, כשהוא ממעט בדיבורי חול בשבת ומקדש את יום השבת כולו בתורה ומצוות ומעשים טובים, כך יביט תמיד על מי שעומד במדרגה למעלה ממנו, וישתוקק לבוא גם הוא למדרגתו.

אך לעומת זאת, למען סור משאול, פירוש, כשרוצה אדם להתרחק ולסור מהגיהנום והשאול, ולמעט בענינים גשמיים, העצה היא - מטה, דהיינו שיתבונן שיש אנשים עניים ואביונים שהם למטה ממנו, כגון אם הוא מרויח מאה דולר בשבוע וישמח וישמח ויזכור שיש מליוני אנשים בעולם ששכרם הוא רק חמישים דולר לשבוע, ואם הוא מרויח חמישים יזכור שיש מליוני אנשים בעולם שמרויחים רק עשרים או פחות מכך ויש להם רק פת חרבה (וראה קדושת לוי פרשת אמור, עה"פ והשיאו אותם).

יהודי המכיר בטובותיו של הקב"ה
 הריהו תמיד שמח בחלקו, ופיו
 מלא שבח והודיה להשי"ת שהוא זן
 ומפרנס אותו בכל יום ובכל עת ובכל
 שעה. כשיהודי אכל פרוסת לחם לשובע
 נפשו, כמה צריך הוא לברך ברכת המזון
 מתוך התעוררות שמחה והדהו יתירה
 ומתוך שבח והודיה להשי"ת, רבונו של
 עולם, מודה אני לפניך על שריחמת על
 איש חוטא ודל מעשים כמוני, ונתת לי
 פת לחם להשקיט את רעבוני. כן
 כששותה מים לצמא כמה צריך הוא
 להתעורר בכוונה ושמחה בברכת 'בורא
 נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת
 להחיות בהם נפש כל חי', ואם היו
 מכירים בחסדי הבורא היו צריכים לברך
 כל ברכת 'בורא נפשות' באותה
 התעוררות כפי שמברכים ברכת שהחיינו
 בליל יום הכיפורים, ולא כמו שרגילים
 הרבה בני אדם שלוחשים לעצמם ברכת
 בורא נפשות במרוצה ובהבלעה כשהם
 מסיימים הברכה תוך כדי הליכתם,
 והגורם לכל זאת לפי שאין מכירים
 ומתכוונים ברוב טובותיו של הקב"ה,
 אלא נדמה להם תמיד שחסרים להם כל
 תאוות אשר הם מתאווים להם.

*

לְבוֹא לידי מידה זו של הסתפקות
 במועט מתוך הכרה בחסדי
 השי"ת, צריכים ללכת להסתופף בצל
 הצדיקים, אשר אצלם ראו בחוש שלא
 היו צריכים לעצמם מאומה, ותמיד היו
 מודים ומשבחים להשי"ת על כל הטוב
 אשר גמל עמהם, וכל מי שראה זאת
 התעורר גם הוא להודות לשם ה', וכפי
 שפירשו צדיקים את הכתוב (תהלים קיא,

לְדַאֲבוֹנְנוּ רוב בני אדם שקועים
 בטומאה ובתאוות, ולהוטים
 אחרי עניני מותרות ותענוגים, כאשר כל
 אחד רוצה לחיות כמו העשיר הגדול
 ביותר, עד שאפשר לומר שזהו ממש
 אסון שאירע לדורנו, כי התנהגות זו
 גובלת בשיגעון, לא עלינו. והמתבונן על
 התנהגות בני אדם יתמה מאד, שומה
 שבעולם, מה לך להיות בהול כל היום
 להשיג עוד ועוד, וכי מה חסר לך, כלום
 אתה רעב לחם וצמא למים, למה זה אנו
 רואים שבכל הנוגע לבחינת 'אורח חיים
 למעלה למשכיל', להרבות בתורה
 ובמצוות, להתקין עצמך בפרודור כדי
 שתכנס למרקלין (אבות ד, מז), אין אתה
 דואג וטרוד כלל ואיך מקנא באחרים,
 ורק על ריבוי תאוות ומותרות אתה דואג
 ומתהלך אבל וחפוי ראש.

הדבר ברור שכל מרדות בני אדם הם
 עבור תאוות יתירות ולא על
 צרכי קיום הגוף כדי חיותו, כי אם היה
 אדם מסתפק במועט כדי ההכרח באמת
 לצורך חיותו, היה די לו לעבוד שעה
 אחת בחודש, אלא שהסמרא אחרא
 התגברה על בני אדם להרגיל אותם
 בהרגל רע לחיות חיי תענוגים ותאוות,
 עד שנדמה להם שאי אפשר לשנות את
 ההרגל ואי אפשר להם לחיות באופן
 אחר, ובעבור תאוות אלו הם בהולים על
 ממונם וטורחים ביגיעת בשר להרבות
 הון, ולצורך ריבוי ממון הם מסכנים
 עצמם בסכנות שונות, ויש שאף עושים
 מעשים אשר לא יעשו להרויח ממון
 בדרכי מרמה ועסקים מפוקפקים,
 ולדאבוננו אין זה רק אצל הגוים בלבד,
 אלא התנהגות זו כבר נכנסה אל בתים
 טובים בישראל, רחמנא ליצלן.

כך, על כן עלה ראש הקהל אל ביתו של הרב וביקש ממנו שיואיל לקנות לעצמו בעקימשע חדש ומכובד כך שכל רואיו יכירו שהוא רב בישראל, כפי שרבי יוחנן קרא לבגדיו מכבודותא (בבא קמא צא, א), ולא יוסיף עוד ללבוש בגד קרוע זה שהוא בכלל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו וכו' (שבת קיד, א).

ענה לו הרב: לא אחד ממך שיש לי אפשרות לקנות בעקימשע חדש ומכובד, אולם צא וראה איזה פנים יהיו לי אם אלבש בעקימשע נאה בשעה שכל שאר בגדי, הכתונת והנעלים והמכנסים, כולם קרועים ומיושנים מאד, הלא אהיה ללעג ולקלס בעיני כל רואה. למשמע הדברים אמר לו ראש הקהל: הוא אשר דיברתי, אכן לא יאה לרב ללבוש מנעלים קרועים וכתונת מיושנת ושחורה מרוב ימים וכו', וראוי לרב לקנות גם שאר בגדים חדשים.

השיב שוב הרב: אכן צדקו דבריך שראוי לי להחליף גם את שאר בגדי החדשים, אבל איך יתכן כזאת שאני אלבש בגדי כבוד חדשים בשעה שזוגתי הרבנית הולכת לבושה בשמלה האחת והישנה שקנתה לחתונתה לפני עשרות שנים. נוכח כן אמר לו ראש הקהל: אכן לא ידעתי שאלו הם פני הדברים, ובוודאי ראוי שהרב יקנה גם עבודה מלבושים נאים ומכובדים, שהרי צריך לכבדה יותר מגופו (יבמות סב, ב).

נענה שוב הרב ואמר: לו יהי כדבריך, אבל היכן אניח את כל המלבושים הנאים והחדשים הללו באופן כדי שישמרו היטב על צורתם, הלא אין לי כאן בבית ארון מיוחד לבגדים, זולת

א אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, כלומר כאשר אודה ה' אכניס התעוררות בכל לבב היינו גם בלבבות אנשים אחרים, וגם בסוד ישרים ועדה, שכולם יודו לבורא עולם.⁶⁵

מי שביקר בהיכלם של צדיקים וראה את אורח חייהם היה לומד מזה את מידת ההסתפקות במועט כשראה איך שלא היו צריכים מאומה. כן בקודש ראיתי אצל הגה"ק מנאסויד ז"ע שעל אף שעברו תחת ידו סכומים עצומים, עם זאת לעצמו היה חי בצמצום גדול, לא היה לו יותר משני חדרים בביתו, והיה בביתו ארגו קטן שבו היו מונחים בגדיו המועטים, ואילו הבעקימשע שלו היה תלוי על מסמר פשוט בקיר, וכן שמלותיה של הרבנית היה תלויות על מסמר, ומלבד זאת כמעט לא היה בבית מאומה, אבל לא ראו אצלו ענין של 'צערן של תלמידי חכמים' (ראה ברכות כח, א), אלא אדרבה צהלתו היתה בפניו ברוב עוז וחדרה מתוך הרגשה שיש לו כל ואין חסר לו מאומה.

מסופר על רב אחד, צדיק בכל דרכיו ותמים בכל מעשיו, שמלבוש הבעקימשע שלו היה בלוי וקרוע מרוב ימים ושנים, וגם היה מתגורר בבית קטן ועלוב, ולימים כאשר העולם החל להיות מודרני ומתחדש התביישו בעלי הבתים שבקור וראשי הקהילה ברכם שנראה

⁶⁵ ראה תפלה למשה על תהלים שם (אות ג): אודה ה' בכל לבב, כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, ובפרט דברי נעים זמירות ישראל אשר רוח ה' דבר בו היה מלהיב הלבבות, והיינו "אודה ה' בכל לבב" רצה לומר עם כל הלבבות, והכן.

סיפור זה הוא יסוד אמת ויציב, אלא שבני אדם מורגלים כל כך בתאוות עד שאין משכילים להבין את האמת שכמה שיהיה לאדם יותר מצרכי העולם הזה כך ירגיש יותר שחסר לו עוד, כי כך היא דרכה של התאוה שהיא מושכת את האדם תמיד ליותר ויותר. לעומת זאת ככל שהוא גומר בדעתו שאינו צריך מאומה, כך אין חסר לו מאומה, וכפי שהיה זקה"ק מצאנו ז"ע אומר כמה פעמים בסעודה שלישית פתגם בלשון פולין: 'ניע מא ניץ ניע סטראציע ניץ', שפירושו, אין אני כלום ואין לי מאומה, ואיני צריך כלום.

*

כאשר השי"ת חונן דעת לאדם להסתפק במועט, אזי גם אם יש לו רק פרוסת לחם יבשה לאכול, ויש לו איזה נגד לכסות כל גופו שלא יהיה צריך לכסות עצמו בעלי תאנה כמו אדם הראשון, והבגד מנגן עליו מפני הקור בחוצות, הריהו תמיד מלא שמחה ופיו אינו פוסק לרגע מלתת שבח והודיה להשי"ת שעשה לו כל צרכו, וכפי שאמר יעקב אבינו (כראשית לג, יא) 'כי חגני אלקים וכי יש לי כל', ולכאורה איך יתכן שיהיה לאדם הכל בלי שום מחסור, אלא שכאשר נמר בדעתו שהוא אינו צריך מאומה ממילא היה לו הכל (ראה בחידושי אגדות מהרש"א, כתובות ג, ב ד"ה המבזבז). כן אמרתי לראב"י אחד מאמריקה שבא לבקר אצלנו במחנה פערנוואלד לפני כשלושים שנה, ואחרי שהקשיב לדברי תורה שאמרתי בסעודה שלישית, פנה אלי ושאלני: האם מדברי תורה אלו יש לתלמידים כל מה שהם צריכים? ענית

כמה מסמרים בקיר וארגו קטן. למשמע תשובה זו ענה ראש הקהל: באמת צדקו דבריכם, ולא תהא כזאת בישראל שלרב העיירה לא יהיה היכן להניח הבגדים, וראוי לקנות לו שני ארונות גדולים, האחד לבגדיו והשני לבגדי הרבנית.

שמע הרב את דבריו והחזיר לו: ניהא, יהי כדברך, אבל היכן יכנסו שני ארונות אלו בתוך בית צר ורחוק זה. השיב ראש הקהל: יפה דיברתם, אכן נאה לו לרב העיירה לקנות לעצמו דירה נאה ומרווחת בת ארבעה או חמשה חדרים גדולים עם כל הכלים המהודרים, כמנהג בעלי בתים חשובים שבעיר.

גם הפעם הוסיף הרב וענה לו: יתכן שאתם צודקים גם כזאת, אבל מה אעשה ואנכי כבר איני צעיר לימים וכן הרבנית כבר זקנה באה בימים, ומי זה יטרח לנקות דירה גדולה בת כמה חדרים. השיב ראש הקהל: גם לזאת יש פתרון, שהרי ראוי לו לרב שתהיה לו משרתת קבועה בביתו לסייע לרבנית בעבודה.

אחרי כל הדברים האלה נענה הרב ואמר לו לראש הקהל: הבט נא וראה, תחילה באת לומר רק שאני צריך לקנות בעקימשע חדש, והנה הרשימה של הדברים שצריך לקנות רק הולכת ומתארכת ואין אנו רואים את הסוף, אם כן למה זה לי לקנות בעקימשע חדש שבגללו אהיה צריך לקנות בגדים חדשים לי ולרבנית, וכן ארונות ובית חדש ולהעסיק משרתת, מוטב לי להמשיך וללבוש את הבעקימשע המיושן והקרוע כאשר עכשיו אין חסר לי מאומה...

המתהלכים אנה ואנה מתוך שיחה בטלה והתעסקות בהבלים, או שעסוקים להתלוצץ מהמספידים, ומאידך כשבאים לחתונה אנשים שקועים באכילה ואין איש שם על לב לשמוח באמת בשמחתם של המחותנים, ואפילו המחותנים עצמם אין שמחתם שלימה.

בדורות הקודמים כאשר נערכה שמחת ברית מילה בעיירה, בני העיירה כולם נקבצו ובאו לשמוח בשמחתם של בעלי השמחה, וכל אחד הרגיש כאילו הוא עצמו בעל השמחה, ואף הנשים איחלו זו לזו ברכת מול טוב מתוך השתתפות בשמחה וקרכת הלב באמת. ואילו בימינו מי מרגיש באמת שמחה בשמחתו של חברו, וכשאדם עורך ברית מילה מקבצים קומץ קמץ של כמה חברים אשר באים רק לצאת ידי חובה. כן כשהולכים לחתונה צר להם על שמוכרחים לתת סכום מעות לדורון דרשה, ונותנים זאת רק מחשש שאם הוא לא יתן גם חברו לא יתן לו כשהוא ישיא את צאצאיו, והכל נהפך למסחר בתקוה שחברו יתן לו יותר ממה שהוא נתן, ואין איש שם על לב להתבונן איך נראה פני העולם.

מי זה יודע היום מה היא שמחת החיים באמת, והיכן מוצאים היום יהודים שיתהלכו בפנים צוהלות ושמחת הלב באמת ושיאמרו תמיד ברוך ה' אשר נתן לי כל צרכי, כדוגמת מה שראו אצל יענקעל'ע הזקן שמכר 'ארעניקס' [מיני מזונות] ברוודניק. המתבונן לנכון על פני דורנו, ברור השפל הזה, יראה כי כנים הדברים שאין הבריות שבעי רצון משום דבר, וכל מה שיש להם עדיין מבקשים

לו: אני מלמד אותם שלא יהיו רוצים מאומה, וממילא יש להם כל מה שהם רוצים... למשמע הדברים חפו פניו והוא עזב את המקום כבושת פנים.

ומי חכם וישמר אלה, לשנן לעצמו ולקבוע בלבו: יש לי כל, אין חסר לי מאומה ואיני מבקש לעצמי שום דבר, רק אחת שאלתי אותה אבקש, שבבוא העת לשוב לבית עולמי ולהחזיר נשמתי לבוראי יהיה אפשר לי לתת דין וחשבון על כל מה שפעלתי בשנים המועטות שהייתי בעולם הזה, רק על כך אני דואג ומתיירא, וזולת זה אינני צריך כלום. למה זה אהיה עבד נרצע לגוף החומרי שלי, ולמה לי למלא את כל בקשותיו של הגוף, אני מרגיל ומלמד את גופי שיחדל מלהטריד אותי שוב ושוב בבקשותיו, ואני גוער בגופי לומר, עזבני נא לנפשי, כי גמרתיו אומר שלא לתת לך את משאלותיך ולא אתן לך לנצח אותי, וכאשר הגוף רואה שהוא ניסה מאה פעמים לשדלני ולא עלתה בידו, הוא מפסיק מלהטריד אותי יותר.

יהודי צריך לקנות בנפשו מידה זו שכל מה שיש לו הוא אצלו די והותר, וירגיל עצמו לתת שבח והודאה להשי"ת על חלקו. הנוהג כן הוא תמיד שבע רצון ושמח ומוב לב, כפי שראו אצל יהודים בדורות הקודמים אשר תמיד היתה רוחם טובה עליהם והיו מלאי שמחה וחדוה, הן בשבתות וימים טובים והן בימות החול, ואיה איפה רואים בימינו חדרות חיים כזאת. קשה לי לומר זאת, והוא רחום יכפר עון, אבל בימינו אין אני מכיר הבדל גדול בין חתונה ללוויית המת, כשהולכים ללויה אפשר לראות אנשים

בתורה יומם וליילה לומדים ממנו תורה מה היא וכיצד יש להתמיד בה.

בימינו אין לבחורים ואברכים השגה מהו מתמיד בתורה במדרגה שהיו המתמידים ברורות הקודמים, דהיינו להיות שקוע כל כולו בתורה יומם וליילה, שבשכבו ובקומו, באכילתו ובלכתו בדרך, יהיה רבוק בתורה בלי הפסק, ויחוס על כל רגע שלא ילך לבטלה, ולא יהיה איכפת לו משום דבר זולת התורה הקדושה.

אין דברינו על מדרגות מלפני אלף שנה, אלא לפני המישים ושישים שנה, כפי שראו עיני וכל אחד היה יכול לראות הרבה צדיקים, ולא אוכל לפרטם כי רבים הם, אשר לא הסיוח דעת מהתורה אפילו רגע אחד מימי חייהם. זאת ראו אצל רבנים בעיירות קטנות, וכל שכן אצל גדולי הדור המפורסמים, אשר למרות טרדותיהם בהנהגות ערים גדולות לא פסק פיהם מגורסא. לדוגמא אציין את הגה"ק בעל שואל ומשיב זצוק"ל שהיה רב בלעמבערג, שהיתה עיר ואם בישראל והתגוררו בה כמאה אלף יהודים, כולם שומרי תורה ומצוות, ועל אף כל טרדותיו בעניני העיר היה סיפק בידו לכתוב הרבה תשובות להלכה ולחבר חיבור גדול ועצום כמו שו"ת שואל ומשיב ועד הרבה חיבורים על הש"ס ועל ארבעה חלקי שלחן ערוך, כל זאת לפי שלא היה אצלו רגע פנוי מהתורה. כן גם הגה"ק בעל נודע ביהודה זצוק"ל שהיה טרוד מאד כרב בעיר פראג, ובכל זאת חיבר את שו"ת נודע ביהודה, ספר צל"ח ודורש לציון ועוד חיבורים שעודם בכתב יד. כך אצל

עוד. זאת מלבד מה שלדאבוננו ערבה כל שמחה (ישעיהו כד, יא), ובהרבה בתים בישראל אין כל ששון וכל שמחה, אין בהם נחת מהילדים, הבנים והנכדים מנוכרים להורים וההורים מנוכרים לבנים ולנכדים וכל המשפחה מנוכרת זה לזה, והכל מחמת שכולם עסוקים רק בצרכי אכילה ושתיה וחיי העולם הזה, תחת שישמחו בחלקם ויודו לה' על כל החסד שעשה עמם.

*

באלה הדברים יבואר הכוונה בדברי המדרש שהובאו ברש"י, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה, דהיינו מלשון הודאה, על דרך הכתוב (בראשית כט, לה) הפעם אודה את ה'. הכוונה שבזמן שהצדיק בעיר לומדים ממנו אנשי העיר כמה צריכים להודות להש"ת על כל דבר ודבר, כשרואים שהצדיק אין לו מאומה ובכל זאת הוא מסתפק במועט ואין מבקש לעצמו שום דבר, ורואים איך בהגיע עת התפילה ושבת קודש הוא מרקד מרוב שמחה ושבח והודאה להש"ת, ורואים באיזה שמחה הוא מודה ומשבח ואומר ברוך אתה ה', מזה לומדים אנשי העיר את מידת ה'ודאה', להודות ולהלל לשמו הגדול.

*

הוא 'זיוה' - מכוון כנגד עמוד התורה, כפי שפירש ביפה תואר על המדרש שם ש'זיוה' הוא כנגד לימוד התורה אשר חכמת אדם תאיר פניו, עיי"ש, כי התורה נקראת אור כאמור (משלי ו, כג) ותורה אור. ולדרכנו יאמר שבזמן שהצדיק בעיר ורואים את גודל התמדתו

זכרתי ימים מקדם מימי נעורי ברודניק, שבשעה שלש בבוקר היה ר' דניאל השמש ע"ה סובב להקיץ את בני העיר לעסוק בתורה, כשהוא מכה בפטיש על החלונות ומכריז בקול נעימה 'שטייט'ס אויף צו עבודת הבורא', ובראשונה היה בא לדפוק על חלון ביתו של כ"ק אאמו"ר זי"ע, שכבר היה ניעור באותה שעה, ואחר כך המשיך לעבור מבית לבית, והעיירה רודניק לא היתה גדולה, וכששמעו את השמש עובר מבית לבית ומכה בפטיש נשמע היטב קול ההכאות בכל העיירה עד שלא היה באפשרות להמשיך לישון. וזכרתי שגם אנכי על אף שהייתי ילד קטן לא הייתי יכול להמשיך לישון מקול הפטיש וקמתי ממשכבי והלכתי לבית המדרש, וכשהגעתי לשם בשעה שלש ומחצה לפנות בוקר היה בית המדרש מלא מקיר לקיר בלומדי תורה עד שלא נותר אפילו מקום אחד פנוי, ולמדו שם הרב והדיינים והשוחרטים וגם שאר בעלי בתים שבעיר.

בימינו כאשר בחור לומד שבע או שמונה שעות ביום הריהו מהולל בתשבחות בפי כל, ואברך כולל שלומד שלש או ארבע שעות ביום הוא כבר נחשב לאברך חשוב ויקר ערך על כך שאינו הולך במל ואינו נוסע למייל עם בני ביתו. זאת לפי שבימינו אין יודעים כלל מה המשמעות של ביטול תורה, ועל כך בת קול יוצאת ומכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות ו), בעוונותינו הרבים נתקיים בנו מקרא שכתוב (איכה ב, ט) מלכה ושריה בגוים אין תורה, כי אמנם רבים הם הלומדים אבל אין יודעים מה היא התמדת התורה וידיעת התורה כפי שהיה בימים מקדם,

כל גדולי תורה בדור העבר אשר כל רגע מחייהם היה מלא בהתמדת התורה כך שלא היה להם זמן לעסוק בדברים בטלים.

ואילו בימינו, מי שנעשה ראש ישיבה, אפילו בישיבה המונה רק כעשרים בחורים, או איזה מוסד של ילדים קטנים, כבר אין לו פנאי ללמוד כאוות נפשו, לפי שעליו מוטל העול של החזקת הישיבה והוא מוכרח כל ימיו לחזור על הפתחים ולערוך מגביות עבור הישיבה. זהו אסון גדול שאירע לדורנו שראשי הישיבות נאלצו להפוך לעסקנים ועורכי מגביות, ואין איש שם על לב להתבונן בשינוי זה שנעשה בעולם, אשר מי שמע כזאת ומי ראה כאלה בדורות עברו, אשר אז היו ראשי הישיבות פנויים רק לעבודת הקודש להרכיץ תורה לתלמידים, בעוד שהבחורים אכלו 'טעג' אצל בעלי בתים, או אכלו ב'מענוע' [חדר האוכל] של הישיבה אשר עליו היו ממונים גבאים מיוחדים להשיג מזון לבחורים. כן ראיתי אצל מו"ח ביוו"ר הגה"ק בעל עצי חיים מסיגעט זי"ע, אשר עמד בראש ישיבה לבחורים, אך לא היה לו עסק כלל עם הצרכים הגשמיים של הישיבה, אלא שני בחורים היו גבאי ה'מענוע' והם דאגו לתת מזון לחלק מהבחורים, והחלק האחר אכלו 'טעג' אצל בעלי בתים. כך היה זמנו של מו"ח זי"ע פנוי לחבר את שו"ת עצי חיים ולכתוב חידושים על התורה ועוד, ועל אף שהיה סובל הרבה מלחץ דם גבוה היה יושב כל היום וכותב חידושי תורה, הוגה בתורה וחוזר על לימודו עד שידע את כל התורה כולה, וכך היה אצל כל הרבנים וגדולי תורה.

בספריו דברי תורה שנגלו לו בחלומו (ראה שו"ת מהרש"ם ח"ה סימן כט), וכן מביא הגאון בעל ערך שי זצוק"ל בספריו (ראה ערך שי על התורה, פרשת וישלח עה"פ האנשים האלה), וכן עוד גדולים. דא עקא שאין בימינו מי שישמש דוגמא ללמוד ממנו כיצד יש לעסוק בתורה.

בהיותי ילד קטן קרא לי פעם כ"ק
אאמו"ר זי"ע ואמר לי, זלמן לייב, אני מאד מקנא בך, ובאומרו זאת פרץ בבכי. ואנכי אף שהייתי רך בשנים הבנתי לשאול אותו: אבי, במה יש לו לקנאות בי, והוא השיב לי: שמע נא, אתה לא הכרת את זקני הקדוש מצאנו ואת זקני הקדוש מסיגעט, כך שכאשר ימלאו ימך ותבוא לעולם האמת, יהיה איך שיהיה לא יחמירו כל כך בעונשך, כי ישאלו אותך לאמר מדוע התנהגת כך וכך, ויהיה לך פתחון פה לענות, וכי מי לימד אותי ואצל מי ראיתי התנהגות אחרת, ולנוכח תשובה זו יעובדך לנפשך. אבל אנכי שהכרתי את זקה"ק מצאנו ומסיגעט ולמדתי אצלם, כשאבוא לעולם העולם אוי לי ואוי לנפשי, כי יגערו בי לאמר, הלא אתה הכרת צדיקים כאלו וראה מה נהיה ממך, ועבור כך יבו אותו מכה רבה וישליכוני לשאול תחתיה. אולם שוב נענה אאמו"ר והוסיף לאמור לי: אבל באמת דע לך, שכאשר יבו אותי אשאל למה זה מכים אותי יותר מכולם, ויענו לי שזהו מפני שהכרתי את זקה"ק מצאנו, ובכך אני אומר לך, שכראי היה הדבר להכיר את זקה"ק מצאנו אפילו אם בעבור כך יוליכו אותי לגיהנום.

זו הכוונה בדברי המדרש, שבזמן שהצדיק בעיר 'הוא זיוה', כפירושו

ובימינו אם בחור נבחן על מאה דפי גמרא הוא כבר נחשב לגאון, ואם נבחן על כמה מאות דפי גמרא הוא כבר נחשב לעילוי שבעילויים, אבל היכן רואים כיום יהודים שיהיו שקועים בכל החושים בתורה מתוך ידיעה כי היא חיינו ואורך ימינו.

*

הגורם לכל זאת לפי שאין בימינו על מי להביט ולראות מה היא התמדת התורה, ובוודאי אם היה בימינו צדיק כמו בעל חפץ חיים זי"ע היה משמש לנו לדוגמא בזה, כי עליו ראו כיצד היה נאה דורש ונאה מקיים ואת כל מה שכתב בספריו היה מקיים בנפשו, וכשהביטו עליו ראו מה היא זהירות בשמירת הלשון שלא לדבר דברים בטלים ושום דיבור אסור, וכן ראו אצל עוד הרבה צדיקים מכל העדות, אצל חסידים כמו אצל רבני אשכנז ורבני ספרד. לפנים בישראל כשנכנסו לישיבה ראו שהתלמידים לומדים ממש יומם ולילה, והם לא היו צריכים לעשות 'תענית דיבור', כי בלאו הכי לא היה להם פנאי לשוחח דיבורי חולין אחרי שהיו לומדים בהתמדה עצומה, בשכבם ובקומם ובאכילה, ואף בעת השינה היו הרבה פעמים חולמים בדברי תורה. ענין זה של חלומות שיש בהם דברי תורה היה אצל הרבה גדולים, לא רק בדורות הקודמים כמו זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע שזוכר בן כמה פעמים בספריו (ראה בפרשת תולדות, ד"ה עוד נראה לפרש אם בן למה זה אנכי, כי הנה שמעתי בחלום וכי, ועוד), אלא גם קרוב לדורנו, כגון הגאון מהרש"ם מברעז'אן זצוק"ל שכמה פעמים מביא

אצלנו ברודניק התגורר יהודי תלמיד חכם שהיה מכונה 'דער קליינער יענקלע'. הוא עוד זכה להסתופף בצל קדשו של זקה"ק מצאנו זי"ע, וכאשר זקה"ק מגארליץ זי"ע כיהן ברבנות בעיר רודניק הוא כבר היה מחשובי הלומדים בעיר, ובילדותי הכרתי אותו היטב כשהיה כבר זקן מופלג מאד. הוא היה עני ואביון, כפי שזכורני שהיה ניכר במלבושיו גדול עניותו, ועליו סיפרו שפעם אחת, בימיו של זקה"ק מגארליץ, בהיותו בבית המדרש ניגש אליו גביר אחד, שהיה הגביר הגדול ביותר ברודניק (בידו היתה הזכות מטעם הממשלה להשכרת בתי מוילה ולמכירת כמה מיני סחורות יקרים, ומכך התעשר עושר רב עד שהיה מכונה 'הגראף מרודניק'), ואמר לו בהתנשאות וזלזול: יענקלע, הבה לי מעט טבק להריח. ר' יענקלע נענה מיד לבקשתו, כאשר בשפלות רוח ראה לעצמו כחשיבות שהגביר הגדול משוחח עמו ומבקש ממנו מעט טבק להרחח.

באותה שעה עמד זקה"ק מגארליץ במקומו במזרח בית המדרש והבחין במעשה זה אשר נעשה במערב בית המדרש, ואורייתא קא מרתחא ליה על עלבונה של תורה (כידוע שזקה"ק מגארליץ נהג נשיאותו בעיר בתקיפות וביד רמה, על דרך (כתובת קג, ב) נהוג נשיאותך ברמים), ומיד קם ממקומו והלך עד למקומו של הגביר וסטר על לחיו פעמיים לעיני קהל עם ועדה, כשהוא גוער בו בנויפה, איש בליעל ועז פנים שכמותך, איך יש לך חוצפה לגשת בהתנשאות אל רבי יעקב ולבקש ממנו טבק, כלום הוא חברך בדומה לך.

של היפה תואר שהכוונה על אור התורה, דהיינו שבזמן שהצדיק בעיר רואים ולומדים ממנו מהו זיו התורה, כשרואים את הצדיק שקוע באהלה של תורה יומם ולילה, ואומר כל אחד אעשה כן גם אני, כמובא בחז"ל (ירושלמי ברכות א, א; פסיקתא דרב כהנא ז, ד) שכאשר הכינור של דוד המלך היה מנגן בחצות הלילה היו חכמי ישראל שומעין את קולו ואומרים מה אם דוד המלך עוסק בתורה אנו על אחת כמה וכמה, ואחר כך היו ישראל אומרים וכו' ונמצאו כל ישראל עוסקים בתורה, ע"כ. וכך היה בכל דור ודור כשראו את הצדיקים עוסקים בתורה היו למדים מהם, וכגון כשראו את אאמו"ר זי"ע משכים בשעה שלש לפנות בוקר לעסוק בתורה, למדו ממנו כל בני העיר להשכים גם הם, אבל בזמן שאין הצדיק בעיר פנה זיוה, ששוב אין על מי להביט ולראות מה היא התמדת התורה.

*

הוא 'הדרה' - מורה על מידת דרך ארץ, מלשון והדרת פני זקן (ויקרא יב, לב), דהיינו שלומדים מהצדיק כיצד יש לנהוג כבוד והידור בזקנים ותלמידי חכמים [והוא כנגד עמוד גמילות חסדים, אשר הוא כולל את כללות עניינים שבין אדם לחברו].

כאן ההכרח אתי להשיח את אשר עם לבבי, אשר לפנים בישראל ידעו הכל את חובת הזוהירות בכבודו של איש זקן או תלמיד חכם, לקום לכבודו ולנהוג בו דרך ארץ, כפי שראו אצל גדולים וצדיקים שנהרו בכבוד התורה וכבוד הזקנה.

שהתלמיד חכם מדבר עמו, וישמח מאד כאשר התלמיד חכם מסכים לקבל ממנו מתנה, כפי שמצינו בקידושי אדם חשוב (קידושין א, א) דבהדריא הנאה דמקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה.

כל הקלקול הזה נובע מחמת שאין לבני דורנו ממי ללמוד מהו כבוד התורה, ולכן הם מקיימים בעצמם 'עליונים למטה ותחתונים למעלה', תלמידי חכמים הם למטה בשפל המצב, והעשירים עמי הארץ הם למעלה ראש, והנערים למדו מכך להיות עזי פנים וחסרי כבוד ונשיאות פנים כלפי מי שגדול מהם בשנים, וכל אברך צעיר קופץ בראש לדבר בפני איש זקן. הלא מצינו ברכי יוחנן (קידושין לג, א) שהיה קם אפילו בפני זקן ארמאי באומרו 'כמה הרפתקי עדו עלייהו', ודבר זה נפרץ בימינו בכל העולם שמוזלזלים בדעתם של הזקנים. הנערים הם המנהיגים וההולכים בראש, ואין עולה על דעתם לשאול בעצתם וחוות דעתם של תלמידי חכמים היודעים תורה הרבה, או אנשים זקנים שכבר עברו הרבה בחייהם, כאשר הכתוב אומר (איוב יב, ג) בישישים חכמה, מלבד עצם החיוב לנהוג בהם כבוד ולשמוע בקולם.

ואחרי שהתחילו להפוך היוצרות, לזלזל בכבודם של זקנים ותלמידי חכמים ומאידך לתת כבוד לעשירים עמי הארץ, שוב אין פלא בראותנו את הארץ והנה נשחתה, והדור פוחת והולך מדחי אל דחי, רחמנא ליצלן, כאשר נתקיים כל מה שניבאו חז"ל את אשר יקרה באחרית הימים (סוטה מט, ב) בעקבות משיחא חוצפה

מעשה זה היה מפורסם וידוע בימי ילדותי ברודניק, על אף שכבר עברו עשרות שנים מאז המעשה, וכך למדו הדורות לכבד לומדי תורה, כשראו שרב העיר שהוא בנו של הרה"ק מצאנו אינו מתיירא מהגביר הגדול ביותר, ובמקום שיש זלוזל בכבוד התורה הוא גוער בו ברכים, וכל מי ששמע מעשה זה הבין ולמד שכך צריך להיות ואין מקום לערער ולשאול שאלות על כך.

ואולי היה צריך גם כאן באמריקה מי שניהגו הנחנה כזו, כי אם היה נעשה מעשה כזה כאן אזי היו לומדים ויודעים לכבד ולהעריך לומדי תורה ולנהוג בהם דרך ארץ, ולא כפי שרגילים כאן להעריך בני אדם לפי רוב ממונם, ולכבד אדם רק לפי שהוא "שוה" הון רב, עד שיש פעמים אדם שהוא פושע ישראל ומחלל שבתות, או סתם עם הארץ שאינו יודע צורת אות, ובכל זאת נוהגים בו כבוד מופלג, ובמעמדי 'דינר' הכל מעריצים ומכבדים אותו ומוחאים לו כף, על דבר התרומות שהוא תורם, (או שהוא רק מכמיח לתת אף שבסוף אינו מקיים הבטחתו, או שכל תרומתו היא לשם מסחר לקבל טובת הנאה של פטור ממס וכדומה). רחמנא ליצלן מהאי דעתא, אלא יש ללמד מהו כבוד התורה, וכיצד לנהוג כבוד ודרך ארץ בתלמידי חכמים, עד שהעם הארץ יראה לעצמו זכיה שהתלמיד חכם מסכים לדבר עמו ולעמוד סמוך אליו, אשר באמת אין זה דבר פשוט שהתלמיד חכם יסכים לדבר עם כל אחד, כפי שמצינו (יומא מ, ב) מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה בשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי, כך שהעם הארץ צריך לראות לעצמו זכיה גדולה

תמיד שמחים וצוהלים ולא היה ניכר על פניהם כעס וחרון אף, אבל כאשר ויצא יעקב מבאר שבע, אוי יציאתו עשתה רושם באופן של 'פנה הודה', ששוב פסקו בני העיר באר שבע לתת שבח והודאה להשי"ת, אלא וילך חרנה, פירוש שתיכף ומיד הלכה ובאה מידת חרון אף אל לבם של בני העיר באר שבע, כלומר שהם החלו להיות סרים וזועפים, מתאוננים ומתרעמים על מר גורלם, וכל אחד היה רואה את עצמו כמי שחסר לו משאלות לבו, והכל מחמת שלא היה צדיק אשר ילמדם דעת להודות להשי"ת על רחמיו חסדיו המרובים.

קרבנים ובאים ימי החנוכה, אשר הם מורים על מדה זו של ההסתפקות במועט, כפי שמצינו בגמרא (שבת כא, ב) שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו גם והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה. והרמז בזה, שאפילו כאשר יש לנו רק מעט שמן, עלינו להודות ולהלל לשמו הגדול, אשר הוא מספיק לנו כל צרכינו ותמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון, ובוודאי תשרה ברכה גם במעט שמן להאיר לנו ככל צרכינו.

בן יעזרנו השי"ת ויהיו דבריני נשמעים לעבודתך, ונוכה לקבוע את אלה הדברים על לוח לבנו, לב בנינו ולב בני בנינו, ונוכה לקבל עלינו עול תורה ועול מצוות, ויהי החודש הזה חודש של גאולה וישועה בגאולת עולם במהרה בימינו, אמן.

יסגא וכו' נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה. ואין לשער כמה גדולה היא הקללה בדברים אלו, כאשר בטל הכבוד והדרך ארץ של בן כלפי אביו ואמו וחמיו וחמותו, כאשר הבן קצת גדל ונהיה לאיש ויש לו פרנסה לעצמו בלי להיות תלוי במזון הוריו, הוא טועה לחשוב שהותרה לו הרצועה להמרות את פי הוריו ולעשות ככל העולה על רוחו, אוי לנו שכך עלתה בימינו.

זהו שאמרו, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הדרה, כלומר שהוא עומד על המשמר ומלמד להדר פני זקנים ותלמידי חכמים, וכל זמן שיש צדיק בעיר כמו זקה"ק מגארליץ זי"ע שאינו ירא למחות בתקיפות אפילו בעשיר מופלג כאשר הוא מחציף פניו לתלמיד חכם, ואין שת לבו כלל לריבוי ממנו של העשיר אלא לתורתו של התלמיד חכם, אזי היה העולם על מכונו ותפארתו, כפי שידעו בדורות הקודמים כיצד לקיים (ויקרא יב, לב) והדרת פני זקן ויראת מאלקיך, והכתוב (דברים לב, ז) שאל אביך ויגדך זקנד ויאמרו לך, אבל בזמן שאין הצדיק בעיר פנה הדרה, פירוש ששוב אין ממי ללמוד ולדעת כיצד להדר פני זקן, ולנהוג כבוד ודרך ארץ בזקנים ותלמידי חכמים.

*

לפי רכנו לעיל ש'הוא הודה' הכוונה שכאשר הצדיק בעיר למדים ממנו להסתפק במועט ולהודות לה' על כל דבר, נראה לרמז ענין זה בדבר הכתוב, שכל זמן שהיה יעקב אבינו בבאר שבע אזי התקיים 'הוא הודה', וכל בני העיר היו למדים ממנו להיות שמחים בחלקם ולהודות תמיד לשם ה', ולכן הם היו

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בתורת הוי"ה הפני

המושלם בכל חלקי התורה זוכה לשמירה מד' אותיות הוי"ה

לכאור זאת נקדים מדברי החיד"א בספר מדבר קדמות (מערכת ה, אות ד), דמו שיש בידו מקרא שהיא כנגד אות ה' אחרונה שבשם הוי"ה [כי אות ה' נגד ה' חומשי תורה], נשלח לו מלאך אחד לשמרו, ואם יש בידו בנוסף למקרא גם משנה ותלמוד, נוקקין לו ב' אותיות אחרונות משם הוי"ה לשלוח ב' מלאכים לשמרו [דהאזת ו' נגד ו' סדרי משנה]. ואם יש בידו מקרא משנה תלמוד אגדה וסתרי תורה וספר יצירה, ועדיין אינו שלם בחכמת הקבלה, הריהו נקרא חכם ונבון אך אינו נקרא משכיל, ורובו ככולו של שם המיוחד זקוק לשמרו, היינו גם אות ה' ראשונה. ומי שהוא שלם בכל הדברים הנזכרים, הריהו בבחינת משכיל, ואז כל אותיות הוי"ה ב"ה זקוקים לשמרו לעולם (ועיין חסד לאברהם, מעין ה, נהר יב).

בזה מבאר הכתוב (שמואל א יח, יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל והוי"ה

בתוה"ק (בראשית כח, יא) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה.

במדרש (בראשית רבה סח, ב), רבי שמואל בר נחמן פתח, שיר למעלות אשא עיני אל ההרים (תהלים קכא, א), אשא עיני אל ההורים, מאין יבוא עזרי, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה, ויקח העבד עשרה גמלים וגו' (בראשית כד, י), ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד וכו'. חזר ואמר, מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום, לית אנא מובד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם ה', ע"כ. ולכאורה צריך ביאור דמעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, ולמה מתחילה חשש ואמר מאין יבוא עזרי.

עוד נקדים מה שכתב החיד"א (פני דוד, פרשתו, ד"ה על פי זה), ויצא יעקב מבאר שבע סופי תיבות ארבע, וצריך ביאור הרמז בזה. ובספרים הקדושים (תשואות הן, פרשתו, ד"ה ויצא יעקב) איתא, ויצ"א ראשי תיבות ו'ירא י'עקב צ'ורת א', ויש בזה ענינים גבוהים אבל כל ענין בתורה יש בו גם ביאור על דרך פשטות.

את גופו רוחץ ראשו תחילה (שבת סא, א). אמנם יעקב אבינו הבחיר שבאבות (בראשית רבה עו, א) תיקן חמא של אדם הראשון בבחינתו וכנודע (וזה"ק, פרשת בהר, ח"ג דף קיא, ב) שאבות העולם תקנו חמא אדם הראשון ויעקב אבינו השלים התיקון והיה בבחינת אדם הראשון קודם החמא, ולכן אמרו חז"ל (תענית ה, ב) יעקב אבינו לא מת, רומז לכך שתיקן החמא שגרם מיתה לעולם.

ואחר התיקון היו כל אבריו של יעקב מלאים רוח חכמה בלא הברל בין הראש והלב לשאר אבריו הקדושים כמו קודם חמא אדם הראשון. ומבואר שפיר, דאחר שהאבנים היו מריבות וכל אבן חפצה שעליה יניח הצדיק את ראשו, היה בזה כעין פגם כלפי יעקב אבינו, שהרי אצלו היו כל האברים שוין בקדושתם לטובה, לזה עשאן הקב"ה אבן אחת (רש"י כה, יח), שהיתה תחת כל גופו מראשו ועד כף רגלו, להראות שהאבן המונחת למרגלותיו חשובה כהאבן המונחת מראשותיו.

האדם צריך לקדש כל גופו כדי לזכות לצלם אלקים

זו היא המדרגה האמורה בכתוב (בראשית א, כו) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וגו' כי בצלם אלקים ברא את האדם, כי כשהאדם משלים נפשו ונשמתו בעסק כל חלקי התורה בקדושה ובטהרה, הריהו זוכה לדביקות בכלל אותיות שמו הקדוש כדברי החיד"א, כי הוא וחכמתו ודעתו חד (תניא, פרק ב; שער היחוד, פרק ז; ועיין מורה נבוכים, חלק ב, פרק יח), ועל ידי כך זוכה לצלם אלקים וכל גופו

עמו, דכיון שהיה דוד המלך שלם בלימוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה וסתרי תורה, היה בבחינת משכיל, לכן והו"ה עמו, היינו כל אותיות השם המיוחד. ולכן אמרו חז"ל (סנהדרין צג, ב) והו"ה עמו שהלכה כמותו, דכיון שהיה שלם בכל התורה לכן הלכה כמותו, עכדה"ק.

הצדיק משלים כל אבריו בהשכל ודעת

על פי דבריו ביאר כ"ק אאדמו"ר זי"ע (שפע חיים, רעוא דרעיון ח"ב, פרשתו, מאמר ט) הענין המובא בשם הרמ"ע מפאנו (עיין שלה"ק, תולדות אדם, אות רכד) בביאור הכתוב (שמואל א מז, יז) כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב, דקודם חמא של אדם הראשון היו כל אברי האדם ברעת והשכל ומוחין, בבחינת כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך (תהלים לה, י), ולא היה שום הברל בין המח והלב לידים ורגלים, שבכולם היתה תבונה. וכיון שחמא אדם הראשון נסתלקו המוחין והדעת מכל האברים, ורק הלב והראש נותרו בנינה ודעת בעוד ששאר האברים נתגשמו. ואמר הכתוב, דכאשר האדם יראה לעינים, היינו שאדם הראשון חמא בעיץ הדעת בעינים שנאמר (בראשית ג, י) וכי תאוה היא לעינים, מאז ה' יראה ללבב בלבד, ולא שאר האברים, דרק הלב מבין, עכדה"ק.

ולכן אצל אדם מישראל הראש הוא מלך האיברים, כי בראשו הוא משיג את חכמת התורה ומעמיק בחכמתו של יוצר בראשית ומקבל על עצמו עול מלכות שמים. ולזה כשרוחץ

יששכר (מאמרי כסלו סבת, מאמר ד, אות עט) דקדק בנוסח על הניסים, מה שאומרים וממאים ביד מהורים וכו', דהנה גבורים ביד חלשים הוא לפלא וכן רבים ביד מעטים, אבל ממאים ביד מהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך מה הוא הפלא, וכי הממאים והרשעים והזדים מחוייבים להיות במבע יותר חזקים מן המהורים והצדיקים והעוסקים בתורה, עיי"ש מה שתירץ לדרכו בקודש.

וביאר על פי הידוע מספרי קודש (נתיבות עולם, נתיב התורה, פרק ז; יושר דברי אמת, אות ח) דרך על ידי עסק התורה לשמה יכולים לזכות לדביקות אמיתית בהשי"ת, והענין בזה על פי דברי החיד"א שעל ידי לימוד חלקי התורה זוכים להארה משם העצם ב"ה. והנה הדבוק בשם הוי"ה ב"ה זוכה לניסים נגלים למעלה מדרך המבע, כי שם אלקים בנימטריא המבע (ראשית חכמה, שער האהבה, פרק ז) ומורה על ניסים נסתרים ומלובשים במבעיות, מה שאין כן השם הנכבד שם הוי"ה מורה שהשי"ת משדד המערכות כרצונו למעלה מן המבע. ולכן הלומד תורה שקדמה לעולם (פסחים נד, א), ומורה על למעלה מהמבע, זוכה להנהגה וניסים למעלה מדרך המבע על ידי שם הוי"ה.

לזה עמלו היוונים בעיקר להשכיחם תורתך דייקא, כדי שלא יוכלו ישראל לזכות לדביקות בשם הוי"ה וכך לא יזכו לנס ולישועה. אבל ברחמי השי"ת על ישראל עם קרובו לא נמשו את התורה ועל ידי כך זכו לתשועה גדולה, היינו למעלה מדרך המבע. ולכן

קודש לה', ואז אין הברל אצלו בין הראש להגלים ושאר אבריו, שכולם מתקדשים בחכמה ודעת.

ויפורש מאמר הכתוב (תהלים א, א-ג) אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, כי אפילו רגליו נתקדשו ואינם הולכים בעצת רשעים, שכן קידש כל גופו על ידי זה אשר בתורת הוי"ה חפצו, היינו בכל חלקי התורה שכנגד ארבע אותיות של שם המיוחד. ובשכר זאת והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו' ועלהו לא יבול, כי דבר אלקינו יקום לעולם (ישעיה מ, ה) והוא דבוק בתורת אמת וקושטא קאי (שבת קד, א). ובעוונותינו הרבים לא זו בלבד שאין אנו במדרגת משכיל אלא אפילו למקרא לא זכינו כראוי וכמי שלא קרא ולא שנה ויש לנו לב מפש ונשחץ, וכיצד אנו חפצים שיקראו אותנו משכילים וחכמים כאשר אין אתנו יודע עד מה. ואם האמוראים אמרו (שבת קיב, ב) אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, מה נעני אנן השפלים והדלים.

נס חנוכה למעלה מדרך הטבע בזכות התורה

נודע מה שהקשה בפני יהושע (שבת כא, ב), דלכאורה למה נזקקו לשמן טהור בנס חנוכה, הלא טומאה הותרה בציבור. ותירץ שהקב"ה רצה להראות בזה גודל חיבתן של ישראל לפניו שידליקו בטהרה עיי"ש. אמנם יש לבאר אמאי דייקא בנס דמנורה הוצרך להראות חיבת השי"ת לישראל עם קרובו. וזקה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני

הטבע, היה באפשרי רק משום שעסקו בתורה ונתקיים בהם מאמר הכתוב (דברים כה, י) וראו כל עמי הארץ כי שם הוי"ה נקרא עלִיך ויראו ממך. והנה מגורה רומז לתורה ועל דרך (בבא בתרא כה, ב) הרוצה להחכים ידרים וסימנך מגורה בדרום, וגם הנס שנעשה בשמן אף שהיה מדוד הוא משום שהיה שורה בו ברכה משם הוי"ה כנ"ל, ומובן שפיר שמדליקין נר חנוכה הרומז לתורה ביום הראשון זכר לנצחון המלחמה, כי רק בכח התורה זכו לדביקות בשם הוי"ה ועל ידי זה ניצחו במלחמה. עכדה"ק עיי"ש עוד באריכות נפלאה.

יעקב זכה לשמירה בזכות ד' חלקי התורה

על פי דבריו הקדושים יבואר, דכאשר יצא יעקב מבאר שבע והיה חושש מפני עשו אחיו שעמד עליו להרגו, הבין שהוא צריך שמירה מעולה מד' אותיות הוי"ה ב"ה, ולכן הקדים לישיב י"ד שנים בבית עבר ששם השלים עצמו בכל חלקי התורה. וזהו הרמז, ויצא יעקב מבאר שבע סופי תיבות ארב"ע, דכיון שעסק בד' חלקי התורה זכה לשמירה למעלה מדרך הטבע על ידי ד' אותיות הוי"ה.

ובן נרמז בראשי תיבות של ויצ"א, ו'ירא י'עקב צ'ורת א', על פי הידוע מספרים הקדושים (עין פרדס רימונים, שער א, פרק ו) שבאות א' נרמז שם הוי"ה, כי צורת אות א' מורכב מאות ו' משופע ומשני אותיות י', ויחדיו הם בנימטריא כ"ו כמנין שם הוי"ה. ובזכות ד' חלקי התורה שלמד התקיים בו הכתוב וראו

ציין במיוחד מסרת גבורים ביד חלשים וכו', שזכו לניסים כאלו שלמעלה מן הטבע משום שהיה זדים ביד עוסקי תורתך והבן.

בכח התורה זוכים להשפעה דלעילא משם הוי"ה ב"ה

על פי האמור תירץ את קושיית הבית יוסף (אורה חיים, סימן תרע) על מה עושים חנוכה ח' ימים, והלא ביום הראשון היה שמן מן המוכן ולא ארע בו נס ולמה מדליקים אז נרות חנוכה. וזקה"ק ז"ע בישמח משה (פרשת וישב, ד"ה עוד ביאור על דברי רש"י) תירץ דהנה לכאורה כיון שפך השמן היה דבר המדוד וגודע שיעורו שאין בו אלא כרי להדליק יום אחד, היאך נכנסה בו ברכה, והלא אין הברכה שורה בדבר המדוד (תענית ח, ב). אמנם כאשר הברכה באה משם הוי"ה ב"ה למעלה מדרך הטבע, שורה הברכה גם בדבר המדוד שלא כדרך הטבע, וזה היה הנס ביום הראשון, שהברכה באה משם הוי"ה, עיי"ש דבה"ק לדרכו. ולהנ"ל יש לומר שבני ישראל זכו לנס משם הוי"ה משום שהיו עוסקים בכל חלקי התורה וזכו לדביקות אמיתית בהש"ת על ידי שם העצם ית"ש.

והפרי חדש (אורה חיים סימן תרע, ס"ק א) תירץ קושיית הבית יוסף, דיום הראשון עושים זכר לנצחון המלחמה, ועוררו (מעשה רקח על הרמב"ם, הלכות חנוכה ג, ב ד"ה וכשגברו) דמה ענין הדלקת הנרות לנצחון המלחמה. ולהאמור יש לומר דהרמז בזה שנצחון המלחמה גבורים ביד חלשים שזהו נס נגלה למעלה מדרך

התלויים בשערה, ובכל אות ותג רמוזים שמות הקדושים ואין אתנו יודע עד מה.

בפרט באתרא קדישא הדין, אתרא דמר כ"ק אאדמו"ר זי"ע הכ"מ, אשר כמה מרח ויגע אותו זקן והעמיד גדרים וסייגים במלאכת קודש זו, ויצא בחרב ובחנית שהסופר יהא ירא שמים מומחה שיש לו כתב קבלה, ושהוא בקי בספר 'קסת הסופר', וכתקנת החתם סופר זי"ע בהקדמת הספר, שיהא רגיל על לשונו. ובעוונותינו הרבים אוי לדור שכך עלתה בימיו, שרכתה המכשלה בזה והיצר הרע מבלבל המוחין עד אשר ישנם כאלו שלמדו שיעור או שניים בהלכות סת"ם וכבר עוסקים במלאכת הקודש, מבלי שיהיו מצויינים בתורה וביראת שמים, אוי לאוניים שכך שומעות.

היאך אפשר לזכות לשמירה בבית על ידי המזוזה, כאשר היא נכתבה על ידי סופר שלא מצא ידיו ורגליו בהלכות סת"ם ושאינו מפורסם כירא שמים, ומי יערב לקחת על עצמו עול זה לתת דין וחשבון על כל הרעה אשר עלול לקרות רח"ל בבית אשר בפתחו מזוזה שלא בתכלית ההידור. ומחוייב אני לבקש שכל מי שבידו למחות יצא וימחה על הדבר הזה, וכל הירא את דבר ה' יזמין מזוזות ותפילין אך ורק אצל סופר מומחה וירא ה' אשר יש לו כתב קבלה ומוחזק בכשרות.

[מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת ויצא תשנ"ה]

כל עמי הארץ כי שם הוי"ה נקרא עליך ויראו ממך.

ויבואר שפיר המדרש, שיעקב אבינו אמר, אשא עיני אל ההרים, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מאי כתיב ביה ויקח עשרה גמלים וכל טוב אדוניו בידו, ובוודאי שיעקב לא התקנא באליעזר עבד אברהם ובדברים הגשמיים שהביא עמו, אלא שכרוב ענוותנותו סבר יעקב אבינו שאין לו את זכות התורה שיגן בעדו, בעוד שאליעזר היה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים (וימא כה, ב), והתקנא בזה שלקח עשרה גמלים הרמוזים לעשרה ספירות ומדות עליונות (זה"ק, פרשת וישב, ח"א דף קפב, א), וכל טוב אדוניו בידיו מורה על זכות התורה כי אין טוב אלא תורה (ברכות ה, א).

וכאמור שלכן הלך לבית עבר לעסוק בתורה יומם ולילה, וכאשר השלים עצמו בכל חלקי התורה אמר לית אנא מוכד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם הוי"ה, דכעת יש לו שמירה מד' אותיות הוי"ה למעלה מדרך הטבע בזכות שלמד את כל חלקי התורה, ולכן אין לו עוד מה לירא מעשו הרשע ומכל הקמים עליו.

*

התעוררות בדבר הזהירות במשמרת סת"ם

עוד אפשר לומר, ויצ"א נוטריקון וירא יעקב צ'ורת א'ותיות. מחוייב אני לעורר אודות השמועה הבאה אלי בדבר הפריצה הנוראה במלאכת הקודש של כתיבת סת"ם אשר חוקותיה כהררים

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת

לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים

נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

הרב משה דוד שר שליט"א

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' יעקב שמעון הי"ו, וחתן הרה"ח ר' חיים מרדכי סיגלר הי"ו
לזכות בנו הב' שמואל זנוויל שיחי'
שנכנס לעול המצוות במזל טוב
יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר צבי הכהן מושקוביץ הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' רפאל מיכאל אליהו הכהן הי"ו,
וחתן הרה"ח ר' פינחס מרדכי הכהן גליק הי"ו
לזכות בנו ברוך שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

אחד מאנ"ש הי"ו

לרגל השמחה במעונו במזל טוב

יזכה שאך ששון ושמחה ישרו במעונו וירוהו רוב נחת ואושר מכל יו"ח

משפחת גנזל הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

אביהם הרה"ג ר' אברהם ב"ר אלעזר ז"ל גנזל

מחשובי ונכבדי עדתנו הק'
נלב"ע ביום ט"ז כסלו תשע"ג
תנצב"ה

הרה"ח ר' רפאל בלוך הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמת

אביו הרה"ח ר' יוסף יום טוב ב"ר ירוחם ז"ל בלוך

מחשובי ונכבדי עדתנו הק'
נלב"ע ביום ט"ז כסלו תשע"ז
תנצב"ה

הרה"ח ר' בנימין קלוגר הי"ו

ירושלים

לעילוי נשמות

אביו הרה"ח ר' אליעזר ב"ר יהושע ז"ל קלוגר

מחשובי ונכבדי עדתנו הק'

נלב"ע ביום י"א מנחם אב תשמ"ב

ואמו מרת גיטל ב"ר שמעון חיים ז"ל

נלב"ע ביום י"ז כסלו תש"ם

תנצב"ה

*****

משפחת שמרלר הנכבדה שליט"א

לעילוי נשמת

אימם החשובה

הרבנית **מאנצא ברכה** ע"ה

בת הרה"צ רבי מנחם מענדל ראובן גפנר זצ"ל

אשת מעכש"ת הגאון הגדול רבי אליהו שמואל שמרלר זצוק"ל

ראש הישיבה

נלב"ע ביום ש"ק פרשת וישלח, י"ז כסלו תשע"ז

תנצב"ה

*****

משפחת ביטון הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת האב היקר

הר"ר **חיים** ב"ר מיימון ז"ל ומרת רחל ע"ה **ביטון**

נלב"ע ביום י"ח כסלו תש"ל

תנצב"ה

*****

הרה"ג ר' שמעיה יוספוביץ שליט"א

קרית בעש"ט, פתח תקוה

ובניו, הרה"ח ר' משה חיים הי"ו, הרה"ח ר' נתן נטע הי"ו,

הרה"ח ר' מאיר אברהם הי"ו, הרה"ח ר' צבי הי"ו,

וחתניו, הרה"ג ר' חיים גולדשטיין שליט"א,

הרה"ג ר' חיים הרבסט שליט"א,

הרה"ח ר' שמעון יהודה שטיינמץ הי"ו

לעילוי נשמת זוגתו-אימם-חמותם

מרת **אלטא חיה לאה** ע"ה ב"ר בן ציון זאב יצחק ז"ל

למלאת שלושים לפטירתה, ביום ט' מרחשון תשפ"ד

תנצב"ה

המחותנים, הרב אביגדור חיים מנדל שליט"א - קרית צאנז, נתניה
והרה"ח ר' משה דוב שנק הי"ו - קרית צאנז, נתניה
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר אפרים פישל מנדל שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב
החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, י"ג כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

המחותנים, הרה"ח ר' בנימין שר הי"ו - קרית צאנז, נתניה
והרה"ח ר' מאיר צבי בלומנטל הי"ו - קרית בעש"ט, פתח תקוה
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר שמעון שר שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב
החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, י"ד כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

המחותנים, הרה"ח ר' שלום יעקב בריל הי"ו - בני ברק
והרה"ח ר' שלמה מאיר גרוסברגר הי"ו - קרית צאנז, נתניה
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח יוסף נתמיה בריל שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב
החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, ט"ז כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

המחותנים, הרה"ח ר' יצחק וירצברגר הי"ו - ירושלים
והרה"ח ר' נתן נטע יוספוביץ הי"ו - קרית בעש"ט, פתח תקוה
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח חיים דוד וירצברגר שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב
החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, ט"ז כסלו, באולמי 'ארמונות חן' בני ברק

המחותנים, הרה"ח ר' שלמה בעלז הי"ו - קרית צאנז, נתניה
והרה"ח ר' דוד יוסף הערשקאוויטש הי"ו - לונדון
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר ישראל בעלז שיחי'
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב
החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ט"ז כסלו, באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

יזכו להקים בתים נאמנים בישראל, ואך קול ששון ושמחה ישמחו
במעונם, ברוב נחת ואושר כה"י